

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК ЛІ. Ч. 16. НЬО ЙОРК І ДЖЕРЗІ СІТІ, середа, 26-го січня 1944. No. 16. NEW YORK and JERSEY CITY, Wednesday, January 26, 1944. VOL. LII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТИВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Tel. „Свобода“: ВЕрген 4-0237. — Tel. У. Н. Соузу: ВЕрген 4-1016 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ НЕ ПРИНЯЛА ЛУІСА

МАЯМІ (Флорида). — Екзекутивна Рада Американської Федерації Праці на своїм чвертьрічному засіданні обговорювала справу прийняття Джона Дж. Луїса з його Злученими Майнерськими Робітниками Америки у склад федерації, як це було передискутовано на конвенції в Бостоні. Виявилось, що справа не є ще належно підготована, бо не вирішена юрисдикція майнерської юнії на випадок злуки з Федерацією. Отже рада рішила на цей час ще не прийняти Луїса з його юнією, аж поки не налагодиться спору юрисдикційного. — Дехто здогадується, що Луїс хотів бути вже тепер прийнятим тому, щоб звести свої порахунки з федеральною адміністрацією у Вашингтоні при нагоді президентських виборів в осені.

ОБІ КОНГРЕСОВІ ПАЛАТИ ГОДЯТЬСЯ НА ВЕТЕРАНСЬКУ ВІДПРАВУ.

ВАШИНГТОН. — Конференція обох конгресових палат згодилася на компромісове вирівнання різниць щодо висоти відплати для ветеранів. Приняли іменно такі виплати: \$300 для ветеранів, що служили на фронті за морем; \$200 для тих, що служили в армії на суші Злучених Держав понад 60 днів; \$100 для ветеранів, що служили менше ніж 60 днів. Ухвалили маючі перейти в обох палатах конгресу ще біжучого тижня. Передбачують, що загальний видаток на відплату досягне висоти трьох біліонів доларів, отже буде менший, ніж передбачували обидві палати у своїх проєктах окремо.

ПРОЄКТ НОВОЇ КОНСТИТУЦІЇ ДЛЯ СТЕЙТУ НЬО ДЖЕРЗІ.

ТРЕНТОН. — Губернатор Волтер Е. Едждж, виконуючи домагання подавляючої більшості громадян стейту Нью Джерзі, висловив у загальному голосуванні останнього листопаду, висі проєкт нової стейтової конституції, яка має прийти на місце дотеперішньої, що перетривала 99 літ. Головну увагу звертає проєкт на переорганізування судівництва, а дашь ще на злуку різних департаментів при екзекутивним уряді. Губернатор мав би дістати більш права, а зате права легіслятури були б дещо обмежені.

ХАРЧОВІ БЛЯШАНКИ МАЮТЬ МАЛО БЛЯХИ.

ВАШИНГТОН. — З вибухом війни Рада Военної Продукції обмежила продаж харчів у бляшаних коробках на тій підставі, що грозила нестача заліза та бляхи, а зате було подостатком скла. Отже скляні посудини для консервування харчових продуктів були більше в ужиттю, ніж бляшані. Тепер виявилось, що бляшанки на харч не є властиво чистими бляшанками, а електрично стопленими різними іншими металами з домішкою, отже їх будуть далше вживати на пакування презервованих харчів, а щадити скло.

ФЛЬОТА ОБНЯЛА АДМІНІСТРАЦІЮ ФАБРИКИ АМУНІЦІЇ.

ВАШИНГТОН. — Управа военної фльоти переняла адміністрацію фабрики амуніції Йорк Сейф енд Лак Компані з повіті Йорк у Пенсильсії яка виробляє теж інші военні продукти для армії й фльоти. На підставі розказу президента адміністрація буде тривати доти, поки не поправляться відносини, а по скінченні такого стану конечности адміністрація буде ще тривати 60 днів. Заки власники переймуть в посідання фабрику. Причиною такого кроку була нездарність теперішньої управи фабрики.

ВИСКОЧИЛИ З ШИН ЗАЛІЗНИЧІ ВАГОНИ З МОРЯКАМИ.

СИРАКЮЗ (Нью Йорк). — На станції Джордан, на захід від Сиракюз, вискочили два останні вагони залізничного потягу Нью Йорк Сентрал, причім потовклося якесь число моряків, що їхали в тих вагонах. У перших вістях говорено про велику катастрофу, але пізніше показалося, що це лише менший випадок. Ніхто не втратив життя, а ранених моряків забрали до шпиталю в Оберн. Інші потяги, що переходять через згадану станцію, мусять обїздити її подальше, щоб отїсла наїти на свої рейки.

БУДУТЬ ПОКЛИКУВАТИ СТУДЕНТІВ ДО СЛУЖБИ.

НЬО ЙОРК. — Директор шойорського поборового бюро Артур В. МекДермот проголосив, що студенти будуть тратити право до відложення військової служби поступенно і вже з днем 15-го лютого будуть покликвані як рекрути. Досі поборова служба признавала студентам на 25 різних діялях студій право до відложення. Тепер признається це право лише тим, що студіюють хемію, інженерію, геологію, геофізику й фізику. Разом яких 10,000 студентів будуть мати дозвіл на покінчення студій. Нова постанова прийде в поміч батькам, що мали бути покликані до служби.

Домагаються негайного союзу Польщі з Большевиками

НЬО ЙОРК. — Звісний колоніст Волтер Липмен пише в „Геральд Трибюн“, що тепер назріло кілька питань до вирішення між Аліянтами, а одно з них є польське питання. Америка не може зажадати від Росії, щоб вона угодилася з Польщею, бо такше Америка відмовить своєї помочи Росії. Це тому, що ми заняті зійною на Пацифіку, де Росія може грати важну роль. Отже остаеться лише другий спосіб налагодження польського питання, а це такий, щоб Польща негайно признала вітверто, що її незалежність може бути збережена лише в союзі з Росією. Польща, каже Липмен, може існувати без територій, яких домагається Росія; але незалежність Польща не може існувати без доступу до моря. Отже вона може дістати доступ до моря коштом Німеччини за згодою Росії. Та не можна собі подумати, щоб Польща могла на будуче існувати між ворожою Німеччиною й Росією, і на випадок загрози для неї треба би знову її боронити.

АРГЕНТИНА ЗРИВАЄ ВЗАЄМИНИ З ДЕРЖАВАМИ ОСІ

БУЕНОС АЙРЕС. — Аргентинський міністер закордонних відносин Альберто Хільберт повідомив американського та британського амбасадора, що аргентинський уряд рішив зрвати дипломатичні взаємини з держави Осі при кімчи біжучого тижня. Хільберт повідомив теж американського амбасадора, що на днях відлетить літаком до Вашингтону аргентинський амбасадор д-р Адріан С. Ескобар.

КУЗИНКА ШВЕДСЬКОГО КОРОЛЯ ВІДВІДАЄ ІНТЕРНОВАНИХ ЧУЖИНЦІВ В АМЕРИЦІ

ВАШИНГТОН. — Пані Гуго Кодегрен із Стокгольму, уроджена графиня Елза Бернадоте, кузинка шведського короля відвідає незабаром Злучені Держави, щоб оглянути табори інтернованих ворожих чужинців. Вона висловила в розмові з газетними кореспондентами, що це „взаємний привілей“, їй доручений, бо вона недавно відвідала табори інтернованих американців у Німеччині. — При нагоді приїзду в Америку вона відвідає теж деякі громади шведського походження.

Папа відмовився їхати до Райху

СТОКГОЛЬМ. — З Ціриху в Швайцарії доносять до газети „Автонцідінген“, що папа Пій відкинув повнові німецькі домагання виїхати з Ватикану до Німеччини. Контрольоване німцями Скандинавське Телеграфічне Бюро доносить, що папську сторону скріплено.

БОРОТЬБА З ЧУТКАМИ

ЛОНДОН. — Віснійське радіо, що знаходиться під німецькою юконтролею, подало заяву німецького міністерства заграничних справ, що мовляв британська чутка, що фон Папен, німецький амбасадор у Туреччині, виїхав на переговори з советським урядом, не відповідає правді. Бритійські урядові круги негайно подали заперечення цієї вістки; мовляв, в Британії зовсім таких чуток не було.

БРИТІЙЦІ ЗДУШУЮТЬ ТОРГОВЛЮ ГАШИШОМ

КАІРО. — Корпус військової поліції британської армії подав ревеліції про розміри торгівлі гашишом серед аліянтських військ на Близькому Сході. Показується, що торговлі гашишу послуговувалися в цій торгівлі часто аліянтськими вояками; запрошують їх до своїх домів, гостять, а потім просять узяти зо собою валізу й передати знайомим в іншому краю. В цей спосіб гашиш перепачковувано невинними аліянтськими вояками через границі Либанону, Сирії, Палестини й Єгипту.

ШЛЮБ САБОТАЖНИКА ПЕРЕД СМЕРТЮ

СТОКГОЛЬМ. — У келї в данській в'язниці в Ааргусі доконано шлюбної церемонії. Дружився 25-літній данець Генрі Андерсон з панією Джені Ларсон. Шлюб давав за дозволом короля Християна, котрий звільнив молодят від потреби проголошування заповідей, посадики міста. Перед шлюбом молодий за дозволом влади відкрив пакунок з подарками, найшов у ньому сервіс срібного столового начиння й передав його на Червоний Хрест. Незадовго потім він станув перед лавою нацистичних вояків як засуджений на смерть за саботаж.

ВЖЕ Й МІЖ НАЙВИЩИМИ НАЦІСТАМИ ТРАПЛЯЮТЬСЯ ЩУРІ

СТОКГОЛЬМ. — Одна шведка, що прибула недавно з Відня, оповідає, що Баллур фон Шрах, гавляйтер Відня, пробував утікати з Німеччини таким самим способом, як колись виїхав до Британії Гес. Нацистична поліція довідалася про заговор. Шрах це бувший провідник Гітлерівської Молоді й фаворит Гітлера.

ДЛЯ ЗАОСМОТРЕННЯ ОЛИВОЮ. — Це кінцева станція рур на олій для аліянтських військ десь на італійським фронті. Тут олієм наповняють ці збірники, котрі потім служать для наповнювання літаків і повізів.

Аліянти б'ють по Апіській дорозі

АЛЖІР. — Сподівані Аліянтами нападів німецьких військ на висаджені аліянтами війська коло Нетуна ще не здійснилися, а за те ворог пробує відповісти на цей маневр Аліянтів сильною офензивою на аліянтські позиції над ріками Гарліліним і Рапідом.

Нові інвазійні війська посуваються з побережжя між Нетуном і Анціом у глибину краю, не стрічаючи більшого опору. Вони дійшли вже на 7 до 8 миль до історичної Апіської дороги, звисної в часи старинної римської імперії. Їх артилерія бе вже по цій дорозі. Швайцарське радіо подало, що аліянтські війська заняли вже місто Лігорія, що лежить 12 миль від Нетуна. Бритійське радіо доносить, що німці ставлять опір та що в селі Априлії, 10 миль на північний захід від Нетуна, прийшло до першої сутички з ними; німецьке радіо каже, що німці прогнали Аліянтів з того села.

Ворог заставляє американців до відступу

Тимчасом на полудневім фронті німці кинули в бій величезні сили, сконцентровані на тім секторі видно ще до висадження аліянтських військ коло Нетуна. Ця офензива застала американців до відступу через ріку Рапід, але британці й французи відбили всі атаки ворога. Одначе його сила видно така велика, що аліянтські війська мусять ужити всіх засобів, аби не дати ворогові здобути більше терену.

Ця офензива має на цілі не допустити до обєднання двох аліянтських сил, себто тої, що її висаджено коло Салерна, і цієї, що її висаджено коло Нетуна.

Генерал Сер Генрі Мейтленд Вилсон, аліянтський головний командант на цьому театрі війни, заявив, що аліянтські війська поставили розбудувати базу на побережжю, аби не дати ворогові нагоди завдати їм утрати, як це було коло Салерна. Він каже, що цим разом Аліянти в кращому положенні, бо вони маючі під руками повітряні сили ближче, ніж мали під Салерном.

НІМЦІ ВЖЕ ПЕРЕДБАЧУЮТЬ СВОЙ КОНЕЦЬ В ІТАЛІЇ.

З ПЯТОЮ АРМІЄЮ В ІТАЛІЇ. — Німецькі вояки, взяті в неволю останніми днями над рікою Гарліліном, признають, що висадження аліянтських військ коло Нетуна засудило на невдачу цілу німецьку кампанію в Італії. Багатоох з них каже, що німецьке становище в Італії безвихідне. Такий погляд висказує щораз більше бранців.

Бранці польського роду, котрих німці втягнули силою в німецьку армію, звичайно зараз по приході до аліянтського табору бранців просять британської зброї й уніформів та нагоди воювати проти своїх давніших панів.

АМЕРИКАНСЬКІ БОМБОВИКИ Б'ЮТЬ ПО РАЙХУ.

ЛОНДОН. — Американські важкі й середні бомбовики вдарили в понеділок великою силою по промислових містах західної Німеччини та по нацистичних інсталяціях на побережжю Франції. Це була сема атака цього місяця по цих цілях.

Літаки перелетіли Канал двома хвилями. Рейд почався досвітком і відбувся в білій день. В бою з ворожими літаками знищено 21 німецький літак. Американці втратили два важкі літаки й десять бевіків.

ВІДТЯГНУЛИ НІМЦЯМ ВІДВОРОТ ЧЕРЕЗ ЕСТОНИЮ.

ЛОНДОН. — На приказ Сталіна віддано в Москві знову 124 гарматні вистріли на знак великої перемоги над німцями, цим разом в честь заняття червоною армією важних ворожих центрів на лєнінградському фронті: Пушкіна, Павловська й Ульяновки. Червона армія перетяла теж залізницю з Гачини до Нарви, одну з важніших залізниць, якою німці могли би відступати на захід.

Село Пушкін називалося давніше Царське Село, бо в ньому цар мав свою літню палату. Павловське давніше називалося Слуцьк.

Комунікат коловної команди червоної армії знову згадує боротьбу на українським фронті донесенням про бої в околиці Винниці, де мовляв німці почали люту контрфензиву.

СИЛЬНІ УДАРИ ПО ЯПОНСЬКИХ ЗАЗАХ НА ПАЦИФКУ.

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА НА ПІВДЕННО-ЗАХІДНОМУ ПАЦИФКУ. — Аліянтські літаки доконали сильних ударів по японських базах на Тихому океані. 18 ворожих літаків збито коло Равалю, на Новій Британії, підчас коли над Веваком, на Новій Гвінеї, знищено 33 ворожі літаки. В усіх цих боюх американці втратили всего 11 літаків.

Бомбовики американської фльоти й армії били за останні два дні по 8 ворожих об'єктах на островах Маршала. Японські інсталяції, корабельні й оборонні, сильно потерпіли від цих рейдів.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрій оголошується хоча мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

3 Канади валасить посылати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожен зміну адреси платиться 10 центів.

ПЕРЕДПЛАТА:

SUBSCRIPTION RATES:

Table with subscription rates for one year, six months, and three months, including postage costs.

Address: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

РИМСЬКИЙ БІЙ

Вістка про висадження аліантських військ під Римом затемнює всі інші вістки даного менту. Не дивлячися на те, що при тому не було великого бою, що, як сказали кореспонденти, аліантські війська просто перейшли по бережжю, себто не струнули ніякого опору, все таки це висадження аліантського війська під Римом почало нову фазу італійської інвазії, якої вага для дальшого перебігу війни є певно кольосальна.

Властиво битва за Рим почалася ще під Салерно, ба навіть можна сказати, в Тріполісі, а то й в Касаблянці. Та тепер битва за Рим перемінилася в битву під Римом. Вже в цім однім є натяк на велике значення події, бо як звісно, італійська кампанія стала протягати в гористих околицях південно-центральної Італії до того, що по аліантських краях люди стали нетерпеливими, дождаючи упадку Риму.

Рим не має спеціального мілітарного значення: не має спеціальних фортів для оборони і заняття його з чисто мілітарного боку малочисні важніше ніж заняття якогось більшого міста в Італії. Зате це заняття було би важне з іншого боку, з так званого психологічного, себто з боку вражіння, яке воно зробило би на цілий світ, на людей аліантських країв і на людей держав Осі. Передусім це була би перша окупація столиці, що подала в аліантські руки.

До того це столиця, що здавна проявляє надзвичайний вплив на людство. Це столиця найбільшої старинної імперії. Це столиця великої церкви. За неї велися тисячі воєн. До неї зміряли в історії тисячі армій. Тому захоплення Риму аліантськими військами розійшлося би блискавкою по всьому світу, і всюди воно голосило би вістку про німецьку програ, і голосило би її так голосно, що ніякі зусилля німців ні їх приятелів не вспіли би цього ні заглушити ні перемовчати.

З тої причини можна сподіватися ще коштовних боїв під Римом, поки нацисти здадуть його Аліантам. З тої причини тим більше привітати можна безкоштовний просто успіх першого посунення аліантських військ на підримській рівнині. Це дає Аліантам базу для дальших операцій, і це вже завдає ворогові поважний удар, бо розкриває його брак передбачування подібного посунення. В усіх аліантських краях з того приводу велика втіха, бо надія на прискорення кінця затяжної війни.

По Конгресі - до праці

Другий Конгрес Американців Українського Походження - уже за нами.

Не є тепер відповідна пора на різні розважування, до яких цей Конгрес миг дати нагоду, бо пора є тільки на працю. Тому і обмежимося тільки до цієї праці.

Така була воля наших громад і організацій, щоб такий Конгрес відбувся. А далі, щоб він вибрав тих, що мають виконувати обовязки, які він їм наложити.

Як бачимо, то одно і друге здійснилось.

Значіння і цінність організації чи людини не так в тому, що вона говорить і чим та ким себе представляє, а в тому, яку роботу виконує. Так є і буде теж і з Другим Конгресом. І з тими всіми, що там були, а зокрема з тими, що ввійшли до уряду. Кожний чи кожна з них має тепер відповідати тим вимогам, що їх ставить перед нами ось ця важна пора, в якій живемо. А тут тепер уже не може і не сміє бути ніякого викриву. Ніякого зречення чи відкидування обовязку! Бо якби так сталося, то це було б надужиттям доброї віри загалу, що вибрав людей у тому переконанню, що вони ввійдуть не тільки гарно себе представляти, але теж хочуть завзято й чесно працювати для загальної справи.

В першу чергу, коли іде про загальну працю, - мусимо сумлінно й негайно виконати те, що є нашим найважливішим хвилюючим обовязком. Мусимо всюди, по всіх громадах і парохіях, по всіх товариствах, і кожний зокрема, закупити з Четвертої Военної Позички те, що ми повинні. І не тільки те! Ми мусимо ще додатково за-

маніфестувати свою любов до американської землі й свободи тим, що закупимо негайно додатковий бонд у подяку за те, що живемо на одній у світі землі, на якій можемо отверто й сміло сказати це й те, що є теж нам на серцю, а це в справі того українського народу, з якого походимо. А саме таке було на Другім Конгресі у Філадельфії.

І памятаймо, щоб усі ті наші бонди були зареєстровані в Конгресовім Комітеті в такий спосіб, як уже було вяснено.

Ще зазначимо з притиском, що якщо намічена Другим Конгресом праця має бути виконана, то наш загал мусить на одно памятати: Він мусить дати на це матеріяльні засоби. Як нарікаємо на те, що ніщо не робиться, то дуже часто забуваємо, що ми самі не даємо змоги виконати много справ просто тому, що не беремо під увагу, що того роду праця без фінансів цілковито неможлива. Бо як можна без грошей видавати бюлетини чи журнали? Прецінь є праця, за яку не платиться, або за яку це доплачується, але є такі речі, за які мусимо запластити, як от папір, чи друк.

Праця Українського Конгресового Комітету буде виконана добре ще й тоді, коли наш загал її попре й морально, коли дійсно біля цієї праці дасться об'єднати все те, що є жертвенним, творчим і патріотичним.

Конгресовий Комітет є саме створений для об'єднання наших сил, а не для чогось іншого. Він не є для амбіцій однини чи організації, а для праці для американсько-українського загалу.

Проф. Микола Чубатий.

Який є характер української культури?

Оцю статтю пишу на бажання кількох читачів "Свободи". Один читач таки прямо просив вяснити це питання, який є характер української культури, другі посередно заторкнули такі речі, що їх розуміння неможливе без вяснення справи характеру української духовности. Тому хочу в двох статтях обговорити складові елементи та характер духовного образу українця.

Що це культура, а що цивілізація?

Дуже часто у нашому щоденному житті оперуємо тими

двома словами не все добре розуміючи їх значіння, не все правильно відмежовуючи це все, що підпадає під поняття слова культура, а що під поняття слова цивілізація. Вяснення тих слів ось хочби у енциклопедіях доволі різне на слова, але звичайно всі на це погоджуються, що культура народу, це те все, що витворив якийсь нарід в обсягу свого духовного життя за час його історичного існування. Нарід творить або через свої талановиті однини усім відомі, або нарід творить духові вартості теж через свої однини нікому невідомі. Ось для прикла-

ду, є поезії відомих українських людей, Шевченка, Лесі Українки, але є теж поезії-пісні зложені невідомими особами, доповнювані, перероблювані другими. Всеж таки одні і другі це культурні вартості того самого українського народу.

Культура народу це в першу чергу релігійне життя народу, його література, наукові досягнення, мистецька творчість. Ця остання може бути творчістю образного мистецтва (малярство, скульптура, архітектура), а може теж бути творчістю музичного мистецтва (спів, музика). До культури народу вчисливо також звичаї та побут народу, оскільки в тих звичаях укрита творчість духа. До культури народу треба також врахувати народню філософію, бережену в тисячах приповідок та висказів. Словом культура народу це творчість духа народу.

Культурні вартості може нарід сам витворити, може витворювати їх під впливом культури другого народу, отже перетворювати. Візьмим наприклад релігію. Український нарід прийняв релігію з Візантії, прийняв отже готову релігію християнську у східній формі. Але на Україну прихилили теж відомості про християнську релігію такої форми, як була на заході, себто про латинське християнство. Та на тім це не кінець. Нім прийшло християнство в Україну українського наріда мав свої способи поганського богочитання.

По прийнятті християнства українські люди не відкинули віри стали її зовнішню форму достосовувати до своєї дотеперішньої релігійної культури, мистецької, тощо. Одним словом вони стали цю нову християнську релігію українцізувати там, де це було можливе. За тисячу літ створилася християнська українська культура.

Перші храми в Україні будували спершу по візантійським зразкам, але поволи наші майстри витворювали власну українську архітектуру пристосовану до уподобання українського народу та до матеріялу, який був на місці. Таке було у цілому духовому житті українського народу. Чим нарід вважє вищу свою культуру, тим краще уміє перемінювати достосовувати чужі культурні вартості у себе; тоді говоримо про чужі культурні впливи. Культурні впливи перекрещуються та всеж таки одна культура надає основний характер культурі народу. Культура отже це цілком або хоч напів оригінальна творчість людського духа; не то є цивілізація.

Цивілізація це властиво

практичне пристосовання та поширення культурних здобутків поміж широкої маси. Поширення поміж культурою та цивілізацією таке як поміж вченим винахідником та майстром-ремісником. Вонахід радя це твір духа культури, бо це науковий винахід. Натомість поширення радя у кожній майже хаті, це вже цивілізація. Винахід локомотиву це твір культури, поширення залізниць по світі це вже цивілізація. Нарід, що творить багато культурних вартостей вкладає у всевітну скарбницю здобутків людського духа один вклад за другим. Чи кажемо, що це нарід високої культури. Широко застосовує якийсь нарід у практичному житті здобутки культури, кажемо це нарід цивілізований.

Коли у якогось народу поширена будова вигідних домів по новим винаходам архітектури та техніки, коли поширене практичне християнське життя, коли поширене уживання нових винаходів, радя, купальні, щітки до зубів, автомобіля і так далше і так далше, вкінці коли поширені й форми товариського життя людей поміж собою, тоді кажемо, що це нарід високої цивілізації.

Примітивні дикуни, що цього всег не уживають не мають цивілізації або вони, кажемо, низької цивілізації. Поширення цивілізації не все залежить від талановитости народу та його великої духової творчости, тому може бути нарід високої цивілізації, але в культурі не конче мусить займати передове місце. Бо поширення цивілізації залежє в першу чергу від матеріяльно-богатства народу та від його рухливости, натомість культура залежить в першу чергу від талановитости народу, що в силі видати зі себе багато творчих однини.

Певно, що звичайно висока культура йде в парі з високою цивілізацією. Чому так? Тому, що нарід високої цивілізації має всі засоби, щоб кожний талан розвинувся та не змарнувався. Нарід, що не має матеріяльних багатств або не має політичної волі, щоб здвинути, наприклад, власні університети, академії мистецтва чи музики, може часом мати й великі талани, які однаке не мають змоги розвинути і индіють. В такім положенні саме український нарід, що має талани, але усі обставини не дозволяють українським людям розвинути свої талани.

Які елементи зложилися на українську культуру?

Культура кожного народу це вислід його довшого або коротшого духового творення.

Сягає історія якогось народу в тисячі літ, кажемо це нарід старої культури. Старою є культура китайська, індійська, єгипетська. Зовсім молодого є культура американська, як окрема від англійської, бо історія американського народу йде тільки в кілька соток літ.

Культурні вартості поодиноких народів творилися все під впливами сусідів, що культурно стояли вище. Звичайно сусіди культурно нищі, слабо або й майже зовсім, не впливали на своїх сусідів. Стріється нарід високої культури з народом дуже низької культури так може йому навіть цілу свою цивілізацію прямо накинати. Таке саме діється з народами нецивілізованими. Візьмім ось наприклад шігрів в Америці. Привезені в напів дикій стані з Африки при зустрічі із високою англійською культурою та цивілізацією, прямо затратили свою якусь там примітивну культуру та переняли цілком чужу англійську зглядно американізовану англійську.

Тому, що культури народів близько положених впливають на себе, вони у многим до себе подібні, хоч мають свої що так скажемо національні окремішности. Тому говоримо не тільки про культуру поодиноких народів, але також про цілі культурні круги, немов культурні області. Говоримо про круг китайської культури, що сягає поза Китай до Манджурії, Монголії, Кореї, Індонезії, а навіть Японію вчисляють до китайського круга культури.

Такий самий круг є індійської культури, що з Індії сягає проміннями в сусідні краї. На Близькій Сході говоримо про круг арабської культури, що з Арабії розходить проміннями через Палестину аж до Туреччини на схід, на захід через Єгипет у північну Африку. Колись арабська культура йшла з себе на Сиділію, де вже стрічалася з християнською культурою. Арабська культура через Персію доходила аж на стару Україну та мала немалий вплив теж на староукраїнську культуру.

Для нас найближчий круг європейської культури, що поширився на захід в Америці, на схід посувається через північну Азію - Сибір. Звичайно кожний культурний круг має за свою основу якусь релігію. Хочє хто то признати чи ні, але релігія є таки найпотужнішим та найбільше масовим чинником духового життя людини. Тому китайська культура має за основу будизм доповнений релігією Конфуція, китайського філософа та релігійного реформатора. Індійський культурний круг має за свою основу браманську релігію, культурний круг арабський магометанську релігію.

Європейський культурний круг має в своїй основі християнську релігію, тому навіть невірний часто говорить, що ми є люди християнської цивілізації. Християнство ширилося спершу в давній римській державі, де на сході тої імперії панувала культура грецька, на заході латинська. З тої причини християнство в Європі відразу прийняло дві культурні форми, одну латинську на заході та другу грецьку на сході. Рим та Візантія були осередками двох різних типів християнської культури; перший латино-християнської, другий грецько-християнської. Народи середньої та північної Європи приймаючи християнство з Риму ставали частинною латино християнського культурного круга, другі приймаючи християнство з Візантії ставали частинною грецько-християнського культурного круга. Границя тих двох християнських культурних кругів на полудні, на території давньої римської держави бігла дослівно

(Далше буде).

Advertisement for 'ЧОРНІ ХМАРИ ІЗЗА ПРИПЯТИ' (Black Clouds from the Prypiat) by O.L. LUGOVYI. Includes a decorative border and text about the historical story.

кий старшина, бачучи, що перший розмовляє неохочо. - А ми з паном наказним гетьманом під Київ вертаємося. Козацька сила і там потрібна. Зачувши титул круглолицього священника схопився з місця. - Простіть мені старому, вельможний пане гетьмане, - низько кланяючись вибачувався зніяковіло. - Не думав я, що мою вбога Господа (дім) такої високої чести осягне - витати вашу вельможність. Тай розпитую, обходжуся, наче з рівнею... Стара! - покликнув жінку, що вийшла була до кухні. - Не знаєш, яких високих гостей нам Бог післав! Дітям і внукам, коли Бог позволить дочекатись, розказуватимем про честь, заподіяну нашої хаті вашою милістю. - Не вибачайся, пан-отче. Свої ми, та й рівні всі і перед Богом й перед Україною, вітчизною нашою, - прокинувшись з задуми проговорив перший. - Коли вже пан-отеч хоче знати нас, то ось: - мої прибічники, панове сотники Федір Шапко-Хотольський, його брат у других, Василь Шапко-Звольський з Білорусі, -

показав на обох молодих старшин наказний гетьман, полковник Київський, комонний, Остап Пішко? - вказав на третього. - А мое ім'я Михайло з Кричева - Кричевський, з волі козацтва Наказний Гетьман Північної України. Козацтво воює не тільки з Річчю Посполитою. З Литви насуває в Україну з великою армією князь Радзивил, і ми ідемо поміряться з ним силами. - Хай милосердний Бог допоможе вам одолати й сокрушити від ноги ваші всякого врага і супостата, - по книжкою вистовив побажання священник. А його стара жінка, зложивши побожно руки, вдивлялася в того, кому гетьман Хмельницький доручив рятувати Україну від наїзду грізних сил півночі. Вгляділася, і здалося їй, що бачить обох молодиків скріваних у стонпаний грязюці на побоевищі лежачих, а обіч них залитою кровю наказного гетьмана. Зжахнулася своєї ясновидности та побожно перекрестившись, шептала

молитву. Молилася за своїх синів і за гостей... По вечері оба сотники й полковник Пішко полягали на приладженій на долівці постелі. Хотів поклястись на долівці й наказний гетьман, та господарі не дозволили. - Вчини нам ласку, ваша милість - прохав священник. - Для вашої вельможности лідко приготоване. Іх милости, старшини, нехай вибачать, що доводиться спати на соломі, місяця, бачите, нема. Ви струждені походами, відпочиваєте як доведеться. Бог знає, коли вашій милости доведеться знов відпочивати по людськи. На нас не дивіться. Ми в дома, висилчаємося, коли і скільки захочемо. Одну ніч і на лавіч переспимо. - Гетьман вволив прохання господарів. Скоро послули перемучені невигодами старшини, послули й господарі. Не став лише наказний гетьман. Сперши на руку голову лежав опанований важкими думами. Думав, що пічне він проти сильної литовської армії, маючи всього три тисячі надійного козацького війська.

Та чи вони, тих три тисячі, надійні? Це невідомо... Багато у полку шляхти, силою обставин, щоб не втратити маєтностей, примушений прилучитися до козацтва, визнали козацький лад. При більшій поразці втічуть до ворога, щоб рятувати себе. Черні, підданці, можна багато зібрати, але чим їх озброїти? Врешті, коли й зброя була, то війсьکو з черні не стійке, легко піддається паніці. Зібрав певно за Дніпром трохи війська полковник Подобайло, - тількиж. Чи Радзивил не розгромить Подобайла поки надтягне поміч? Може по Подобайлові вже й сліду не залишилося... Литовського князя в Україну мусу не пустити, хочаб всім нам довелось полягти; всім до одного... З чим же не пускати? - такі думки пекли мізок гетьмана.

(Далше буде).

З КАМПАНІЇ ЗА ЧЕТВЕРТУ ВОЄННУ ПОЗИЧКУ

„БІДА ПО ДЕРЕВАХ НЕ ХОДИТЬ“

Схвилювався чоловік в понеділок 17. ц. м.

„Біда з нами“ — каже „Чи ви чули, як вчора радіовий коментатор звязував українців з нацистами і саботажниками, а на доказ цього оголошував книжку (Саботаж) за 50 центів?“

В такій „біді“ ми вже бували. Сильніші вороги ніж такі цуцики не могли вивести українського народу з рівноваги. Не введуть вони і нас — американських українців. Стопятьдесять літ тому назад Котляревський бачив „біду“, про яку каже в „Енеїді“:

„Іа по деревах не ходит
І хто ж її не скоштував
Біда біду, говорять, родит
Біда дав нас — судьби устав!“

Кожний наряд в стремліннях до волі стрічається з ось такою „бідю“, штучно витвореною, з криканим чорним круків. Вони мають зброю — голосні пiski, Амуніція до їх

зброї підроблена і фальшива. Та солідна і зорганізована праця для добра нашої держави в війні є тою скалою, на якій кожний їх вистріл розіб'ється як мільяна банька. Отже:

Купуйте Врєнні Бонди!

Одною з наших головних праць є тепер купно бондів Четвертої Воєнної Позички. Наше приречення — п'ять мільйонів доларів — повинно бути перевищене. Купуйте за спеціальними аплікаціями з українським піднаголовком. Такі аплікації можна дістати в українських інституціях. Відішліть удокументовану посвідку тої аплікації до:

UKRAINIAN WAR BOND DRIVE,
847 N. Franklin St.,
Philadelphia 23, Pa.

Нехай кожний сповнить свій обов'язок. А це буде найкращою відповіддю на різні провокації.

П. Д.
з Пресового Комітету.

Антін Рудницький.

Зустрічі з президентом Литви

Недавня трагічна смерть президента Литви Сметони — у подумках горючого дому в Клівленді наводить на пам'ять знайомство й зустрічі з цю достойною, високо-культурною й незвичайно милою людиною. Було це в р. 1935, коли моя дружина — Марія Сокіл — і я поїхали при кінці жовтня до Литви, запрошені туди на низку виступів. Іхали ми в ненадто рожевім настрою, знаючи, що Литва — маленька держава, а її столиця, Кавнас, ще двадцять літ тому маленьке, неважне місто на окраїнах російської імперії. Отже, мислили ми, який — вже там є оперний театр, який оркестр? От, напевно — провінція!

Антанас Сметона,
Покійний президент Литви.

Несподіванка, яку ми дізнали у цих наших мінорних міркуваннях, була мабуть найбільшою з усіх, які довелися нам зустріти в нашій артистичній кар'єрі, доволі різноманітній й багатій всіма досвідами. Державний Оперний Театр — „Valstybes Teatras“ — у Кавнас, хоча й невеликий, був на першорядному рівні, як якість артистично-співохих сил,

як границя грецької та латинської цивілізації.

На пограниччї кипіла довго боротьба за поодинокі краї, так наприклад Угорщина, Словачія та Чехія якийсь час були приналежні до круга грецько-християнського світа, але перемогли впливи Риму та мадяри словаки й чехи стали частинною латино-християнського культурного круга. Де належить українській нарід? Річ ясна, що до грецько-християнського культурного круга.
(Кінець буде).

так і порядком і серйозністю праці й репертуару. Те саме, ще у більшій мірі, відносилось й до Державної Симфонічної Оркестри, зложеної з дуже добрих музикантів і так дисциплінованих, що усі її сто членів сиділи на своїх місцях — з настроєними інструментами — на десять хвилин перед початком моєї першої проби (й усіх пізніших) — подія, яку я зустрічав у праці з оркестрами в Європі тільки дуже й дуже рідко!

Несподіванкою було й саме місто Кавнас. За короткий час перебування самостійної литовської держави воно прибрало характер столиці, характер міста в повному розгоні розвитку й розбудови. Як на головній вулиці, бульварі Свободи, так і на інших виростили величаві модерні будівлі міністерств державних будинків, музеїв, університету, промислових і торговельних підприємств та мешкальних домів.

Але найбільшою несподіванкою з усіх була для нас ця незвичайно тепла й дружна атмосфера, якою з першого дня нашого перебування на Литві оточили нас усі литовці, з якими ми мали нагоду зустрітись підчас трьох-тижневого побуту там. А приязні відношення, які завязалися тоді між нами та такими передовими литовськими музикантами, як Якубенас, Банаїтіс та низкою інших, залишаться в нашій пам'яті на все.

Ця тепла й дружна атмосфера, про яку я загадав відносилася не тільки до нас особисто, але передовсім до нас, як українців, себто представників народу, котрий, як це нас усі литовці запевняли, все був їм найближчим та з яким вони почувалися у найтіснішій звязку. А слова, які ми чули потім на цю тему від президента Литви Сметони, вповні утвердили нас в вірі, що запевнення литовців в приязні для України й українців, були вповні правдиві й щирі.

Президента Сметону ми мали честь вперше зустріти на симфонічному концерті в Державній Опері, котрий був нашим першим виступом в Литві. Я диригував концертом, Марія Сокіл була його солісткою. На програму цього першого концерту я вибрав виключно симфонічні твори сучасних українських композиторів — з Наддніпрянщини й Надністрянщини — які найякіше представляли обличчя нашої сучасної музики. Отже: Друга Симфонія Льва Ревуцького

(на теми українських народних пісень) — якої перше виконання відбулося кілька літ перед тим під моєю орудою в інавгураційному концерті Української Державної Фільгармонії в Харкові, — танки: китайський і гуцульський (з опери „Захар Беркут“) Бориса Лятошинського, Дві Пісні з оркестрою до слів Франка — „Ноктюрн“ і „Сонет“ — Василя Барвінського (скомпонувані ним для Марії Сокіл незадовго перед тим знагоди Франківських концертів у Львові) і врешті моя власна „Балетна Сюїта“. На цьому нашому першому концерті з'явився і був на ньому присутній до кінця — президент Сметона.

В першій концертній програмі нас чергувала несподіванка: директор опери Жадеїка передав нам, що президент просить нас до себе. За хвилину були ми в президентській ложі і стиснули руку Сметони, котрий сразу-же започаткував так мило гутірку, що на ній непомітно зійшла вся перерва.

Вперше, що звернуло нашу увагу в особі президента Сметони, це було його подібність до Миколи Олександровича Скрипника, з котрим ми стільки разів зустрічалися в Харкові й Києві. Та сама остра борідка, той самий рід „старомодних“ вусів, ці самі проникливі очі й ця сама усмішка, доволі рідка, але за те дуже щира й мила. Та вдача литовського президента була така, що почувалося в його товаристві немов в товаристві давнього знайомого.

За кілька днів знову бачили ми його в президентській ложі — при нагоді першого виступу Марії Сокіл в опері. Вона співала партію Тамари в опері

Рубінштайна „Демон“ — й співала її по українськи. А коли після другої дії артисти литовської Державної Опері влаштували своїй українській товаришці овацію при відкритій завісі і вручили їй квіти й низку подарків, — м. і. золоту медаль „Освобождення Вильна“, — підчас коли вся публіка встала з місць — то ми з великим здивуванням і зворушенням примітили, що у своїй ложі зробив це й президент держави.

Та найдовше ми мали нагоду бачити президента Сметону й говорити з ним на прийнятті, яке відбулося у міністра закордонних справ. Тоді він гратулював Марії Сокіл її успіху в опері, у пресі й публіки, та згадуючи симфонічний концерт — з українською програмою — висловив своє мисле здивування, що „українська музика“ вже так далеко зайшла. Також випитував він про різні українські старо-краєві справи, як і про наш побут на Советській Україні, про тамешні театри й культурне життя взагалі.

Коли по закінченні цього виступу в Кавнас (яких число наскільки побільшилося, що ми мусіли відмовити — із за нестачі часу — виступи в Клайпеді і Шавліс) ми відіждили до Риги, м. і. явився на залізничному дворі директор департаменту мистецтва радника Юска і передав нам особисті поздоровлення від президента Сметони.

Покидали ми Литву з безлічною якнайкращих вражень з неї. А серед них одним найприємнішим був спогад про зустрічі з великим президентом Литви, Сметоною.

Проти рекітрства в робітничих юніях

Для приятелів робітничого руху і для ідейних борців за чесність у прилюдному життю незвичайно інтересний є виміст 18-місячного розслідування присяжних суддів повіту Орендж в стейті Нью Йорк про відносини в відділі 17. Міжнародної Юнії Цеглоносів та Будівельних Робітників Америки з осідком в Ньюбург, Н. Й. Судейська лава подала свій звіт судді Рітсеви Г. Гітови з Найвищого Повітового Суду для дальшої акції.

Зо звіту довідуємося, що юнійний бизнесовий агент юнії Семюел Нузо спроневерив або вкрав на спілку з другим урядовцем юнії Джеком Волесом \$260,000 юнійних грошей і за це вони оба дісталися до тюрми. Заки це сталося, відносини в юнії були зрештою типові, як і в інших юніях, у кострих члени є просто безрадні.

Відділ 17. згаданої юнії організував робітників, що працюють при будові водопадку, котрий іде по обох боках ріки Гудсону. Заки зачалася праця при будові водопроводу, відділ начисляв лави кільканадцять членів. Опісля число чле-

нів зросло до 7.000 осіб. Хто хотів дістати працю, всеодно, чи був членом чи ні, мусів дістати картку від Нуза з буквами „О. К.“ Підприємство будови не сміло приймати робітників без такого одобрення. Хто не був членом юнії, мусів дістати від юнії „пермит“ до праці і за те платив тижднево \$2.50 — \$3.00. З цих оплат відділ юнії прибирив від 1937 до березня 1942 р. \$260,000, як це виказують книжки. Але в дійсності цих грошей було більше, лише не можна було провирити всіх книжок як слід, бо неоплата. Крім цього робітники належали ще до відділу 825. юнії, але її касові книжки знаходилися в бизнесового агента С. Фея в Ньюарку, Н. Дж., отже в іншій стейті, де судейська лава не мала права. Та вєсетаи, в тих книжках, що були в Ньюбург, цей відділ виказав побраних \$120,000. Нуз господарив гроші так, як самий хотів, бо до контролю допустив лише людей собою іменованих, а не скликавав зібрання членів юнії від листопаду 1937 до листопаду 1939. В нагороду за співпрацю іменованих собою людей давав їм Ну-

зо на „кошти подорожі на конвенції“ тільки, кільки хотів. Таксамо видавав гроші на оплату пикети, якої на ділі не було. Гроші юнії вкладано на імя урядовців, як на приватних власників. Юнія платила тижднево високу платню своєму урядникови Антонови Завалікови, званому теж Волес, навіть тоді, як він був засуджений на тюрму і відсиджував її в стейті Нью Джерзі.

Зясувавши так в загальних начерках господарку в юнійних відділах, лава-суддів присяжних подала до звіту коментарі і висновки. Вони такі:

Стейтова Рада Робітничих Відносин повинна дістати право зажадати від юнії чи її відділів книжок зділоводства, коли який член внесе зажалення, що ряд юнії не хоче скласти прилюдного звіту з господарської або не допускає до свобідного перевбору уряду. Коли юнія вкорочує права членів, згадана рада повинна мати право розпочати правне поступовання в імені того члена. Це тому, що в багатьох випадках член має право віднести лише до самої інтернаціональної юнії, тобто до головної кватири юнії на випадок покривдження чи безправства, і таке зажалення на підставі традиції там буває погребане. Отже майже зправила член не має навіть можливости йти на правну дорогу проти юнії. Коли він зголосив своє зажалення до прокуратора, то в багатьох випадках прокуратор не може найти закону, на підставі котрого мав би потягнути до відповідальности юнійного урядника, коли нема простої крадіжки. Коли би член хотів йти до цивільного суду, то йому не стане грошей на процес, коли каса юнії оперує тисячами і може проволікати процес у безконецність.

Найгіршою небезекою для члена юнії є загроза збоку уряду, щоб „неслухняного“ члена просто викинути з глєнства. Судейська лава домагається закону, щоб члена не вільно було викинути інакше, хіба на прилюдно скликаних зборах юнії більшою голосами членів. Тому, що деякі юнії є вже замкнені самі в собі і не допускають нових членів, домагається судейська лава необмеженого числа членів в юнії. Таксамо, щоб не вільно було змінити вступного до юнії без ухвали загалу членів, а вибори щоб відбувалися правильно на підставі тайного голосування бальотами.

Загалом приходиться судейській лаві до висновку, що члени робітничих юній повинні мати можливість дістати вимір справдливости скоро і без витрати гроша і то при помочи стейтрової влади.

Це є внесок однієї лише судейської лави в одному стейті. Але тому, що губернатором стейту Нью Йорк є славний із своєю правдивістю поступовання в кримінальних справах. Томас Дюї, треба надіятися, що він постарється за усунення надужити у юніях закононою дорогою. А як стейт Нью Йорк переведе відповідний закон, він стане взірцем для інших стейтів.

НАЦИСТИЧНІ РЕПРЕСІЇ В ГРЕЦІЇ.

КАПРО. — Один грек, що прибув сюди недавно з Греції, повідає, що нацистична окупаційна влада розвела проти греків страшний терор. За кожного вбитого нациста розстрілюють потім сто греків, за кожного раненого нациста розстрілюють десяткох греків.

Інтересні грихи.

„Як я летів літаком, пільот нагло злетів з висоти 30,000 стій надлі. Цей несподіваний зворот у подорожі так мене поразив, що мені перед очима стали всі мої грихи. Це була інтересна картина, що я прошив пільота повторити цю штуку ще раз“.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

СЕЙНТ ПОЛ, МІНН.

Збірка на А. Ч. Хрест.

Місто Сейнт Пол дуже бідний на українців; нема тут жадної української організації. А є тільки кількох свідомих родин, що належать до української прав. парохії в Мінеаполіс. Решта, то Бог знає, де вони; мабуть таки нема їх багато. Щоб виграти війну, то всі діти Дядька Сема працюють в цей чи інший спосіб. Підписана занялася збіркою поміж тими українками, яких вона знає на А. Ч. Хрест.

Всі вони досить прихильно віднеслись до цього і зложили жертву на закупно волочки на сведри для Червоного Хреста. Куплено волочки й зачато плести сведри. Гроші зложили по долару: П. Поротькова, А. Галавєг, К. Гоцова, С. Дзікевич, А. Бригадір, А. Поротькова, К. Савка, М. Савка, С. Звірик, А. Никитюкова, К. Качмарова; по 50 ц.: Анна Бобі, М. Ясенюкова й М. Кузьмова.

Плетуть: А. Поротькова й Качмарова. Теж домагаємо дати чайне прийття в користь Червоного Хреста. А також даємо й нашу кров, щоби зберегти життя нашим воjakам. Тим хочемо зазначити теж і нашу українську жертвенність у цій війні.

К. Качмарова.

МЕДАЛІ ПУРПУРОВОГО СЕРЦЯ ПРИЗНАНО ДЛЯ БРАТІВ СОЛІВАНІВ.

ВАШІНГТОН. — Батьки п'ятох братів Соліванів, що згинули на кораблі Жіно в бою коло Гвадальканал в 1942. р. дістали на приказ президента Рузвєлта медалі Пурпурового Серця за героїство своїх синів. Конгр-Адмірал Сларк Г. Вудворд передав медалі Тамєсови Суліванови й його жінці, що походять з Вотелю, Айова, на окремій церемонії в своїм бюрі у привности різних інших офіцирів фльоти.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Нью Йорк. — В списі жертводавців на Американський Краєвий Воєнний Фонд має бути. При збірці п-ні К. Хандогі жертвували по \$5: Я. Демчук, М. Макаруч. Сума 1—2 доларових вносить \$32. Далі має бути в іншій виказі: п-ні Теклі Гадуз \$25.

Д. Д. — Думаємо, що Ви вжитали відповідь, яка була в Борал Телеграм.

А. Ш. — Замість Вам відповідати, ми передрукували статтю з канадської газети. Видно, що такі питання вирінують не тільки у Вашій громаді, але й деінде.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА“

КАМПАНІЯ ЧЕРВОНОЇ АРМІЇ ЗА РІВНО. — Карта показує, як червона армія вгриється в глибину передової Польщі. Ризька границя між Польщею й советською Росією починається на північ від Черновців. Червона армія зміряє до захоплення Рівного, ключевого залізничного пункту. Кропкована лінія здовж Прута показує нову румунсько-советську границю.

До всього членства У. Н. Союзу!

Звиваємо все наше членство взяти активну участь в 4-тій воєнній позичці. Обов'язком кожного члена є не тільки самому закупити бонди на можливо найвищу суму, але також попрацювати над тим, щоб звербувати якнайбільше покуців з круга своїх знайомих та приятелів.

До цього обов'язку звивають нас наші сини, брати, чоловіки, що віддають своє життя на поля бою за нас, нашу свободу, за наше краще завтра.

Виконати це є теж нашою патріотичною повинністю як членів У. Н. Союзу супроти теперішніх величезних воєнних вимог нашої країни.

До цього обов'язку кличе нас і постанова Українсько-Американського Комітету Продажі Воєнних Бондів, що поставив собі за ціль розпродати в цій 4-тій воєнній позичці бондів на суму п'ять мільйонів доларів.

Ми мусимо доклати того, щоб ця ціль була вповні осягнена. Тому берімся до праці негайно. Хай отже кожна члєниця і кожний член стануть активними працівниками в цій нашій кампанії за продаж бондів на суму п'ять мільйонів доларів.

А щоб У. Н. Союз міг мати докладний реєстр щодо того, на яку суму воєнних бондів закуплять його члєни в цій 4-тій воєнній позичці, то просямо:

1. Щоб кожний член, купуючи бонди в часі теперішньої 4-тої кампанії продажі воєнних бондів, вживав при купні бондів тільки цей аплікації, на якій вгорі є напис: UKRAINIAN AMERICAN WAR BOND DRIVE, under the auspices of the UKRAINIAN CONGRESS COMMITTEE.
2. Щоб кожний член, купуючи бонди, домагався, щоб банк, пошта, чи фабрика (залежно від того, де даний член буде купувати бонди) прибили свою печатку на посвідці, званій RECORD RECEIPT.
3. Щоб кожний член, виповнюючи посвідку (RECORD RECEIPT) подав на її докладно своє імя і назвище, адресу, число відділу У. Н. Союзу, до якого належить, та суму закуплених бондів.
4. Щоб кожний член пам'ятав, що цю виповнену посвідку (RECORD RECEIPT) треба вислати негайно на адресу: UKRAINIAN AMERICAN WAR BOND DRIVE, 847 North Franklin St., Philadelphia, 23, Pa.

ЗА ГОЛОВНИЙ ІКЗЕКУТИВНИЙ КОМІТЕТ
У. Н. СОЮЗУ:
М. Мурашко, гол. прєдс. Д. Галіччи, гол. секр.

Р. ПРИДАТКЕВИЧ

Українська музика і наша публіка

Заввага: Разом з статтею п. Романа Придаткевича, що була друкована в канадських "Українських Вістях" з 21. грудня 1943, а яку перекладуємо, надіслано нам ще такі інформації:

Скрипак і композитор Роман Придаткевич, представив себе ширшому українському громадянству Канади на концерті Перемоги з нагоди Першого Українсько-Канадського Конгресу у Вінніпегу дня 23-го червня 1943 р.

Другий раз виступив 28-го серпня на хоральному концерті під провідом д-ра Олександра Кошиця з нагоди закінчення Вищих Освітніх курсів У.Н.С. у Вінніпегу.

У вересні та жовтні 1943 р. Роман Придаткевич віддав при співучасті українсько-канадського піаніста і композитора Івана Мельника, а під покровом Канадсько-українського Комітету і його відділів, концертну поїздку з українською інструментальною музикою по важніших українських центрах Західної Канади.

Концерти відбулися у формі популярних відгуків про українську інструментальну музику, а кожний музичний твір був відповідно пояснюваний. Для англійських слухачів були вироблені програми з докладними поясненнями кожного твору в англійській мові.

Всі концерти були не лиш з артистичної, але і з адміністративної сторони назагал успішними і пошили до себе багаторе піднесення українського громадянства. Обидва наші артисти здобули собі широкі круги захоплених українських і англійських приятелів.

Англійські часописи витали українських артистів як тих, що при допомозі українського мистецтва роблять людей свідомими краси музики. Наприклад, в Муз. Джов. Саск., писали, що ще ніколи місцева публіка не була захоплено до того ступня музикою. А відомий музичний тиж. Саскачевану, Е. Камерон, подав до часопису, що "де була нагода почути одних з найбільших артистів, які колибудь переїхали через нашу територію. Це був музичний пир поданий артистом з висококультурним і витонченим смаком. Ті англійці, що були на концерті, все будуть вдячні українським співгромадянам за уладження того концерту".

Проф. Артур Джордж в рецензії в Йорктон Ентерпрайз, підкреслює, що музика була виконувана з такою технічною досконалістю і музикальною виразністю, що для її відчуття і зрозуміння — здавалося — програми були зайві.

По думці рецензента Вінніпег Трибун, українські твори Придаткевича відзначаються не лиш формою та структурою, але оригінальністю. Не лиш його гра є на вершинах техніки, але його виконання є глибоке та відзначається тою ширістю, що робить його "висту" переконуючим.

Вінніпег Дрі Прес думає, що "Придаткевич осягнув силу глибоку і найвищу вершину артизму. Він розгорнув перед слухачами музичну історію України".

Як захищується публіка на концертах?

Маючи, як концертний артист, до діла з нашими пересіченими слухачами музики, я давно завважав, що ми не маємо виробленої публіки, яка моглаб, зглядно, яка хотілаб доброму музикою любитися. Українець глибоко стидується тої музики, що хтось міг би його підозріти, що він міг би "розмякнути".

Ще з патріотизму можна зібрати раз або два рази в році публіку на національні свята. Тоді мусить музична програма бути якось особливо зложена: Коротенькі точки, кілька солістів-співаків — які пісні вони співають, це байдуже — і попри двох бесідників (один в українській, а другий в англійській мові); хоч два виступи місцевого хору, щоб дякуючи оправдав побирання своєї платні, а хористи зайняли продажкові тикети.

Зійшовши на ті "концерти" слухачі не є особливше зацікавлені слуханнями. Вони виконали громадський обов'язок і прийшли! Далше не їх справа! Тривхливі "виступи" а між ними продукціями довші,

або коротші павзи, замість настрої слухача і приневолити його слухати — лиш розсвіають його увагу.

Слухачі навіть не слухають, а виправдують себе, що ані цієї музики, ані слів у піснях не розуміють. "От, як би почути на сцені ту пісню, що в нашому селі співали!" А як часом її почують, то кажуть: "І що ж такого великого, та в нашому селі це співають!"

Всі нудяться, крутяться, навіть підчас талановитих декламацій творів наших класиків-поетів. Підчас найкращих промов не чують змісту, але лиш темпо та інтонацію голосу бесідника. Ще до того, як трапиться якась інструментальна точка — не дай Боже фортепіанова — тоді ніхто навіть не пробує удавати, що слухає. "Не розуміємо й кінець!" Кажуть "От, як би так заграли такої простої!" і т. д.

І ця "авдієнція", яка властиво прийшла, щоб піднести на вершки громадянських і естетичних почувань, представляє собою дуже сумний вид.

Ніхто не знає, де сидить, бо місця не нумеровані. На крилах плащі, а діти всюди бігають і вештаються. Дорослі також перешкаджають одні другим. То приходять запізньо, то виходять, щоб зі задку салі собі поговорити. Ярмарок — одним словом!

І як часто виглядає на іронічне твердження, що українці музикальний народ! А при таких загалом принятих обставинах цілковито нема місця і можливості на виконання тих, українськими композиторами писаних, музичних творів, яких, — як музичну культуру — цивілізований світ від українців очікує.

Ключ до музики.

Будучи лектором музики на Вищих Освітніх Курсах у Вінніпегу, в літі 1943 р., зародились в мене думка, що невиробленим слухачам можна по-

могти поубавитися навіть до сніт складною музикою, якщо їм вкажемо ключ, як ту музику слухати і за чим, у час її виконання слідкувати.

З цієї думки витворилася моя охота переїхатися, як соліст-скрипак в товаристві канадсько-українського піаніста п. Івана Мельника, з концертами по західній Канаді. Не минаючи навіть скромних осередків, ми мали переконати українське громадянство, що кожному з його членів є доступна чесна і прилиční музика, а тимбільше українська.

Щоб дати достойне враження про солідність української музичної культури, треба було підібрати якнайцікавіші сольо інструментальні твори важніших українських композиторів і програму так уложити, щоб ця демонстрація українських успіхів на музичному полі була рівночасно і лекцією: як треба слухати музику. Друковані програми з англійськими поясненнями кожної точки, а мої устні пояснення по українськи, мали допомогти тому завданню.

Що ця програма була успішно задумана і уложена та що своє завдання виконала, доказує факт, що на всіх 18 концертах були навіть українські фортепіанові твори з увагою вислухані, а один з найбільш складних творів на програмі (Варіація, твір М. Коляди) збирав на всіх концертах найбільше оплесків.

Музична програма була так зложена: Концерт зачинявся п'ятьома звуковими ефектними концертними творами, які контрастували своїми настроями.

Слідували два або три короткі і мелодійні фортепіанові твори. Благородно тугуча прелюдія М. Гайворонського отирала наступну групу творів. Слідувала зворушуюча і поєдинна мелодія (Над Прутом у лузі) Воробкевича, яка психологічно давала право на слухання трудних для слухання "Варіацій" М. Коляди. Так як цей твір треба було пояснювати веселою подією, то слухачам підчас виконання цього твору було навіть весело. Моя масивна і досить складна "Українська Рапсодія" на кобзарські теми, пояснювана, як "Буря на Чорному морі", закінчувала першу частину програми.

Щоб зацікавилися і зрозуміли.

Слухач вислухав ті всі твори бо був зацікавлений поясненнями, заохотами і жартами. По правді він був приємно втомлений слуханнями коротких і довших творів різних стилів і настроїв. Не зважаючи на втому, він таки чувся естетично піднесеним. Слухач зрозумів, що ця музика є для його особистої радості і насолоди. Він став підготовленим слухачем.

Друга половина програми не справляла для слухання ніякої трудності. Ця половина була зложена з моїх "Творів на українські народні пісні" (3 буйним вітром на розмовоньці, Козак Нетяга, Невістенька, Чабан і Аркан) і з творів міжнародних композиторів.

Ця цілість програми так діляла на слухача, що він вкінці концерту завважував у собі перемену в відношенню до краси музики. Часто слухачі виявляли жаль, що (довгий) концерт уже скінчився.

Програма є зложена з поєдинних музичних творів, а як музичний твір ділає на слухача? Якщо слухач слухає музичного твору від початку, від "завдяки", він мусить завважити головну мелодію т. зв. "тему", або головний яскравий мотив чи фігуру, яка впроваджує головний матеріал і яка є провідним мотивом твору.

Так як добрий композитор не "говорить" нічого даром, так ця фігура і частинки головної теми появляються в менших або більших змінах на протязі твору. Це немов гелги, з яких збудований музичний твір. З матеріалу головної теми може виплисти контрастуюча музична думка (друга тема), що є органічно звязана з початком.

У більших творах ще слідкує "розбірка" (називана також "Свобідна фантазія") обох тем звязки. Ця розбірка може розвинутися в степенування, якого вершком є впровадження початкового матеріалу т. зв. "репріза". Однак кожний музичний твір мусить заокруглювати відповідне ефектне закінчення т. зв. "Кода".

Навіть малодосвідчений слухач може бути занепокоєний почувши кусник або пісню, в якій не можна було завважити "кінця". Ця функція дводолючого закінчення і інші фактори естетичного характеру доказують, що для слухання музики "для музики" в більшому поміщенню концертної салі нема місця для "простої музики". Найпростіша мелодія може бути вжита, але мусить бути відповідно опрацьована мистцем, який мусить надати якогось виду то є "форми", без якого то зрівноваження ця "проста" мелодія буде лиш бідним і ніяким не завваженим фрагментом (уривком).

Все вище сказане виглядає читачеві безнадійно складно і занадто технічно. Вправлений слухач не будучи музиком, півсвідомо завважує це зрівноваження форми музичного твору. Добрий композитор тим удержує зацікавленість слухача, що дає йому в єдності й цілості різноманітність, різноварність і почуття руху.

Неможливо приступати до невиробленого слухача з того роду фаховими поясненнями. Такий слухач краще реагує, як він, рівночасно зі слуханням, може своєю розбудженою фантазією представити собі якусь подію чи картину. Цей спосіб має своє оправдання в тому, що деяку музику пишеться з тим наміром, щоб звуками щось описувати. Це є т. зв. "Програмова Музика". Головою цієї спосіб пояснювання був пристосований підчас нашої концертної поїздки по західній Канаді. Для прикладу наведу програму свого твору п. з. Козак Нетяга та його кінч.

Мотив бігу козацького коня впроваджує тему, старинну українську народну пісню: "Ой запив козак, загуляв, Його кінч ворожий. Та на стайні застоявся". Слідує розбірка тем: В час, коли козак з конем нудьгували, прийшла вістка, що вороги напали на рідний край. Козак з конем ідує на війну.

Цей рух подорожування представляє мотив Козака Нетяги (характерна частинка пісні) і мотив коня на тлі відповідного руху гармонічних модулцій.

Козак і кінч беруть участь у битві. Битву представляють нові, гостріші фігури і пасажи, піддержувані голосними акордами і тяжкими басами.

Вороги розбивають козаків. Як вершок степенування, чужий акорд на тлі далекого грохоту, дає враження якогось завіщення і непевності.

Реприза представляє собою: Козак Нетяга вибирається зі своїми товаришами у нову битву.

Мелодія пісні піддержувана неспокойним доповідом, є слідувана своїм спіненим повторенням. (Це називається в музиці "Канон").

Битва розгаряється. Це підтримується ритмом та інтуванням мотивів, в якого вершкучи зриваний акорд.

Це паде вбитий побратим! Як кода (закінчення) використані частини пісні і мотиву коня.

Цим має бути представлено поворот сумного козака і коня. Оба вірають, що це буде нагода прислужитись свої рідній справі. Того роду пояс-

телігентну публіку, яка глибоко душі відчуває, зрозуміє і піддержить розвій рідного українського мистецтва і культури.

ПРАЦЮВАТИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЦЕ В ПЕРШІЙ МІРІ, ПРИЄДНУВАТИ ДО НЬОГО ЯКНАЙБІЛЬШЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ.

Навіть Найбільше Хорі не Повинні Тратити Надію. — Можна Відзискати Здоровля Також без Ліків і Операцій

ФРАНК РУДОЛЬФ, НОАРФ, Н. ДЖ.
Я не лежав в ліжку, але постійно терпів, ходив і працював — так, що ціле життя стало мені незносиме. Ходив і радився кількох докторів, короткий час осталося в шпиталі, але без результатів. Доперва метода і опіка д-ра Міллера дала мені пільгу і остаточну поміч в моїх терпіннях.

Тепер чуюсь зовсім здоровий і життя представляє для мене вагість і вдоволення.

В завітній оголошенні буде подане письмо Дори Романюк.

Є неможливим проголосити всі письма від моїх бутих пацієнтів, які висказують подяку за подану їм мою опіку і добрі результати в їхніх недомоганнях.

Повний писані чоловіками і жінками, яким приходилося терпіти на різні хоробні припадки, як: недомогання, жовтуха, ревматизм, астму, коленія в гурах і крижах, боля в руках і ногах, ослаблення серця, зору і слуху, завороти голови, неправильне тиснення крові, дурковиню, жовчені камені, недомогання широк і міхура, а також у жінок всілякі неправильності і жіночі недуги.

Ті письма, на якідня, будуть інтересовани показані в офісі в їх оригінальній, правно стверженій формі.

Dr. JOSEPH MILLER, D.C.Ph.C. 790 BROAD STREET, Corner Market Street, NEWARK, N. J. Години прийняття: Кожного дня від 9-ої рано до 7-ої вечір. В неділі і свята від 10. рано до 12. аполуд.

ТАРЗАН, ч. 909. Граната.

Один вояк, студіючи спокійно повз, доглянув, що його можна знищити, зірвавши кола.

Хоча арсенал уже був знищений, він знав, де це заховалася одна ручна граната.

П'ять хвилин пізніше він підкрадався до Тарзанового повзу.

Потім він встав, приготував бомбу й підняв її вгору, аби її кинути.

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ, ЩО...
...в середніві, при тяжких операціях давали лікарі пацієнтам до уст оловяну кулю, щоб мав на чому затискати з болю зуби.
...найвища дотепер продукція раду на цілому світі дійшла до 30-грамів за один рік.
...загальне число сліпих людей на цілому світі є 2,400,000.
...всі коти з червоними очима глухі.
...будова славної святині в Кельні тривала 632 роки. Її фундаменти заложили ще в 1248, а посвячення скінченої святині відбулося аж 1880 р.
...між зворотниками містяться майже половина поверхні суші цієї нашої землі.
...на 140 мільйонів мешканців

EVERYBODY BUY WAR BONDS
ДИСТАНУТЬ ЗАЯТТЯ
NEW YORK CITY
ПОТРІБНО ЛЮДЕЙ до численні офісних будинок. Нічна субота. \$15 за 28 годин тиждю. Superintendant, 90 John St., N. Y. C.

ПОСМЕРТНІ ЗРАДКИ
Дня 24. грудня 1943 р. помер у 54 році життя **ТЕОДОР ЗАВІСЬКИЙ**, довголітній член Бр. св. Володимирів, п.к. 286 У. Н. Союзу в Джерсі Сіті, Н. Дж.

Покійний родився в селі Завади Румунської повіт Санж, Галичина. До У. Н. Союзу вступив у 1918 році. Був добрим членом і дав за свій вірний і У. Н. Союз. Останні у смутку жінку Паулу і двоє дітей: Ану і Паула, що слухать у війську. Похорон відбувся у вісторок, 28. грудня при участі рідних, знайомих і членів Бр. св. Володимирів з церкви св. Петра і Паула, на цвинтар Арлінгтон. В. П. П. І. Зависки, секр.

МИХАЙЛО ЮШИНИЧ, довголітній член У. Н. Союзу і Петерсон, Н. Дж., помер нагодо смерте на битві серця 17. грудня 1943 року. Похорон жінку Тебло і 6 дітей: Олександра, Мориса, Софію, Ану Майк і Джин Назар. В. П. П. І. Винярський, предс. М. Матіаш, секр.

ІВАН БУНЬКО УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК зарядку погребам до цієї так новий як \$150. ОБСЛУГА НАКРАЩА.

JOHN BUNKO Licensed Undertaker & Embalmer 437 E. 5th ST., NEW YORK CITY. Refined funerals as low as \$150. Telephone: GRamercy 7-7681

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛДЕЛЬФІО В ОКАЛІЩО

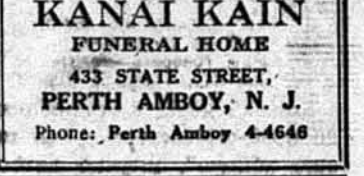
МИХАЙЛО НАСЕВИЧ с.г. FRANKLIN & BROWN STS., PHILADELPHIA, PA. Tel. MARKET 1320. ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ.

ПЕТРО ВРЕМА УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК Занимаєсь похоронами в BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ 129 EAST 7th STREET, NEW YORK, N. Y. Tel.: ORchard 4-2568 BRANCH OFFICE & CHAPEL 707 Prospect Avenue, (cor. E. 155 St.) BRONX, N. Y. Tel.: MEtrose 5-6577

Африки — є тільки 3 мільйони білих.
...найгустіше заселений край цілого світу це Ява.
...індійське місто Бангкок має аж 360 святинь
...в Японії має досі титул д-р медицини тільки 10 жінок.
...місто Аделаїда в Австралії виказує найменшу на світі смертність серед дітей.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

\$150.00 ЦІЛИЙ ПОХОРОН І вище ОБСЛУГУЄМО В ПЕРТ АМБОЙ І ОКОЛИЦІ **KANAI KAIN FUNERAL HOME** 433 STATE STREET, PERTH AMBOY, N. J. Phone: Perth Amboy 4-4646

МИРОН ЛИТВИН І СИН УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ Обслуга щира і чесна 383 Morris Avenue, cor. Springfield Ave. NEWARK, N. J. Phone: ESsex 3-8347

ІВАН БУНЬКО УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК зарядку погребам до цієї так новий як \$150. ОБСЛУГА НАКРАЩА.

JOHN BUNKO Licensed Undertaker & Embalmer 437 E. 5th ST., NEW YORK CITY. Refined funerals as low as \$150. Telephone: GRamercy 7-7681

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛДЕЛЬФІО В ОКАЛІЩО

МИХАЙЛО НАСЕВИЧ с.г. FRANKLIN & BROWN STS., PHILADELPHIA, PA. Tel. MARKET 1320. ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ.

ПЕТРО ВРЕМА УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК Занимаєсь похоронами в BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ 129 EAST 7th STREET, NEW YORK, N. Y. Tel.: ORchard 4-2568 BRANCH OFFICE & CHAPEL 707 Prospect Avenue, (cor. E. 155 St.) BRONX, N. Y. Tel.: MEtrose 5-6577